

έρυθραν κόριν, καθήμενος εἰς τὸ μέσον τῆς ὀμηγύρεως. Ὁ δὲ Ἱερεὺς τελῶν τὴν τελετὴν τοῦ γάμου ῥαντίζει οὐ μόνον τοὺς νεονύμφους, ἀλλὰ καὶ ἅπαντας τοὺς παρακαθήμενους μετ' αὐτὸν τι τὸ ὁποῖον ἀνήκει μᾶλλον νὰ σιωπήσωμεν. — Ἡ χήρα δὲν δύναται νὰ μεταῦπανδρευθῇ μετὰξὺ αὐτῶν, εἰμὴ ἂν στέρξῃ πρότερον νὰ χάσῃ μέρος τοῦ δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρός.

Εἰς τὴν βόρειον Ἀμερικὴν μετὰξὺ τῶν περιπλανουμένων Ἰνδῶν, ἡ νύμφη φέρει παρεκτὸς τῆς συνήθους προεκὸς δερμάτινον περιδέραιον, ἓνα λέβητα καὶ φάκελλον ξύλων, ἅτινα σημαίνουν ὅτι εἶναι δεσμευμένη πλέον, καὶ ὅτι εἰς αὐτὴν ἀνήκουσιν αἱ οἰκίαι καὶ φροντίδες, καὶ τὸ νὰ προπαρασκευάζῃ τὰ ξύλα τοῦ πυρός.

Σημ. Αὗται εἶναι αἱ γενικώτεραι περὶ γάμου συνήθειαι διαφόρων λαῶν. Εἰς τὰ δεισιδαιμονικά δὲ ταῦτα ἔθιμα ἐκρίθη διόλου περιττὸν νὰ συνεπαθῶσι καὶ αἱ Χριστιανικαὶ ἱεροπραξίαι, καθ' ὅσον μάλιστα αὗται εἶναι γνωστὴ εἰς ὅλους μας.

ΠΕΡΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 70, καὶ τέλος.)

Τὸ ὅτι φαίνεται καὶ ἐκ τῆς λέξεως, καλεῖται εἰς τὴν Νομισματικὴν τὸ εἰς τὸ μέταλλον ἐντετυπωμένον σχῆμα οἴουδ' ἂν ἐμφύχου ἢ ἀφύχου ἀντικειμένου. Πολλὰ τῶν ἀρχαίων νομισμάτων εὐρίσκονται ἄνευ ἐπιγραφῶν, εἰς κανὲν ὅμως δὲν λείπει ὁ τύπος.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Νομισματοκοπείας πολλὰ μέταλλα εἶχον τύπον ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους μόνον, τὸ δ' ἕτερον ἦτο κοῖλον, ὡς προεῖρηται (Σελ. 70). Μετ' ὀλίγον ἡ κοιλότης ἔλαβε μορφήν τινα, ἐκοσμήθη ἔπειτα μετὰ σχήματα, καὶ τελευταῖον ἐκανονίσθησαν καὶ τὰ δύο μέρη τοῦ νομίσματος.

Οἱ τύποι τῶν Ἑλληνικῶν νομισμάτων ἦσαν κατ' ἀρχὰς ὁλόκληρα σχήματα ἀνδρῶν, ζώων, φυτῶν κτλ. Ἀκολούθως δ' εὐρίσκονται μόνον αἱ κεφαλαὶ τῶν θεῶν, τῶν ἡρώων καὶ τῶν περιφήμων ἀνδρῶν, καὶ τελευταῖον καὶ τῶν βασιλέων καὶ ἡγεμόνων.

Εἰς τὰ αὐτόνομα νομίσματα τὸ ἀντίθετον μέρος

συμφωνεῖ, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μὲ τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ἡ κεφαλὴ. Οὕτως εἰς τὰ ἔχοντα κεφαλὰς τῶν Θεῶν, εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος εἶναι αἱ ἰδιότητες αὐτῶν, ἢ τὰ εἰς αὐτοὺς ἀφιερωμένα ζῶα. Εἰς τὴν κεφαλὴν τοῦ Διὸς, π. χ. θέτται ὁ κεραυνὸς ἢ ὁ ἀετὸς· εἰς τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος, τρίπους, ἢ λύρα, καὶ κλάδος δάφνης· εἰς τὴν τοῦ Ποσειδῶνος, τριτάνη· εἰς τὴν τῆς Ἀρτέμιδος, ἔλαφος ἢ κύων κτλ. Πόλεις τινὲς ἔθεσαν ἐπὶ τῶν νομισμάτων των ἴδια αὐτῶν σημεῖα. Ἀρχαιότατα νομίσματα ἔχουσι τὴν γλαῦκα μόνον, ἥτις δηλοῖ τὰς Ἀθήνας· εἰς τὰ νομίσματα τῆς Κνωσοῦ (πόλεως τῆς Κρήτης) παριστάνεται ὁ λαμβύρινθος κτλ. Ἄλλοι ἔκλεξαν ὡς τύπον τὰ προϊόντα τῆς γῆς των· οὕτω τὰ νομίσματα τοῦ Μεταπούντος (εἰς τὴν Λουκανίαν ἐπὶ τοῦ Ἰαραντίνου κόλπου) ἔχουσι στάχυν, καὶ τὰ τῆς Κυρήνης, τὸ σίλφιον, (εἶδος φυτοῦ). Ἄλλοτε δ' εὐρίσκονται εἰς τὰ νομίσματα ἄλλα σημεῖα· Οἱ Μακεδόνες π. χ. καὶ οἱ Βοιωτοὶ παρέστησαν τὴν ἀσπίδα των.

Οἱ Ῥωμαῖοι μεταχειρίσθησαν εἰς τὰ νομίσματά των πλείοτέρας ἀλληγορίας καὶ σύμβολα παρὰ τοὺς Ἕλληνας, λαμβάνοντες σχεδὸν πάντοτε τοὺς τύπους των ἀπὸ τὰ ἀντικείμενα τῆς λατρείας των.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Νομισματοκοπείας δὲν φαίνονται εἰς τὰ νομίσματα οὔτε ἐπιγραφαί, οὔτε γράμματα, διὰ τὸ ὁποῖον καὶ ἀγνοοῦμεν τὴν ἀληθῆ πατρίδα πολλῶν νομισμάτων τῆς ἀρχαιότητος. Κατὰ τύχην εὑρέθησαν ὅμοια μ' ἐπιγραφὰς, οἷον ἠδυνήθησαν νὰ εὕρωσι τίνος πόλεως ἦσαν καὶ ἄλλα πολλά. Οὕτω π. χ. ἠγνοοῦντο ἐπὶ πολὺ τὰ μὲ σέλινον τετυπωμένα νομίσματα, ἀλλ' ἀφοῦ εὑρέθησαν ἕτερα ὅμοια μὲ γράμματα ΣΕΛΙ, ἐννόησαν ἀμέσως ὅτι ἦσαν νομίσματα τοῦ Σελινουῦντος.

Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους εὐρίσκονται ἐνίοτε νομίσματα ἀνευ ἐπιγραφῆς, ἀλλὰ τοῦτο κυρίως ἐγίνετο εἰς τὰς πόλεις αἵτινες εἶχον ἴδιον καὶ προσδιορισμένον

τύπον. Οὕτως εἰς τὰ νομίσματα τῆς Κυρηναϊκῆς, φαίνεται μόνον τὸ σίλφριον, εἰς τὰ τῶν Θηβῶν, ἢ τῶν Βοιωτῶν ἀσπίς κτλ. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ ἐν Θράκῃ πόλις ΚΑΡΔΙΑ εἶχε τύπον Καρδίαν, ἢ 'ΡΟ'-ΔΟΣ, ῥόδον, ὁ ΣΕΛΙΝΟΥΣ, σέλινον, κτλ. Πολλὰ πόλεις ὅμως, καὶ ἀφότου ἤρχισαν νὰ χαράσσωσι νομίσματα, ἔθετον τὸ ὄνομα αὐτῶν, ἄλλαι μὲν ὁλόκληρον, ἄλλαι δὲ μόνον τὸ πρῶτον γράμμα ἢ τὴν ἀρχὴν τῆς λέξεως. Αἱ ἀπλοῦστεραι ἐπιγραφαὶ εὐρίσκονται εἰς τὰ νομίσματα τῶν δημοκρατιῶν καὶ τῶν πρώτων αἰώνων. Οἱ πόλεις ἢ τὰ βασιλεῖα κλίνουσιν εἰς τὴν πτωσίν των, γέμουσι τὰ νομίσματα αὐτῶν ἐκ διαφόρων ἐμφατικῶν καὶ κολακευτικῶν ἐκφράσεων.

Αἱ ἐπιγραφαὶ εἰς τὰ νομίσματα κυρίως θέτονται ἐξ ἀριστερᾶς πρὸς δεξιάν. Εἰς πολλὰ ὅμως νομίσματα τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἑτρούσκων, τῶν Σαμνιτῶν κτλ. κεῖνται αἱ ἐπιγραφαὶ καρκινοειδῶς. Ἡ Βουστροφηδὸν λεγομένη γραφή ἀπαντᾷ εἰς τὰ νομίσματα τῆς Νεαπόλεως, τῶν Κροτώνων καὶ ἄλλων πόλεων.

Κατὰ τὰ ὅσα ἤδη ἀναφέραμεν περὶ τῆς Νομισματικῆς, ἡ Ἱστορία αὐτῆς δύναται νὰ διαιρεθῇ εἰς πέντε ἐποχὰς προδιοριζομένης ἐκ τοῦ σχήματος τῶν νομισμάτων, τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τύπων.

Ἡ πρώτη ἐποχὴ ἀρχεταὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν τέχνην καὶ τελευτᾷ μέχρι τῆς βασιλείας τοῦ Ἀλεξάνδρου Α'. βασιλέως τῆς Μακεδονίας (450 πρὸ Χρ.) Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν μετεχειρίζοντο ἀκόμη τὸν χαλκὸν αἱ ἐπιγραφαὶ ἦσαν σύντομοι, καὶ τὸ σχῆμα τῶν γραμμάτων δεικνύει ἀκόμη τὴν ἀρχαιότητά των. Τὰ νομίσματα δ' εἶναι στρογγύλα, ὀγκώδη, καὶ τὰ πλείοτε-ρα ἐκ τοῦ ἐνὸς μέρους κοῖλα. Τὰ δὲ σχήματα χονδροειδῶς κατεσκευασμένα. Τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι τὰ πρῶτα νομίσματα τῆς Αἰγίνης (ἐνθα ὑποθέτουσιν ὅτι ὁ Φεῖδων τὰ ἀρχαιότερα ἐνεχάραξε νομίσματα), οἱ Δαρεικοὶ (ἔχοντες σχῆμα τοξόου), καὶ τὸ πρῶτον νόμισμα τῶν Ἀθηναίων κτλ.

Ἡ δευτέρα ἐποχὴ προδιορίζεται ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου Α'. καὶ τελευτᾷ μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας τοῦ Φιλίππου Β' (354 πρὸ Χρ.). Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπῆρξεν ὁ περίφημος ἀγαλματοποιὸς Φειδίας, καὶ αἱ τέχναι ἤρχισαν ν' ἀνθῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὰ σχήματα ἔχουσι πλειοτέραν χάριν, ἀλλ' αἱ ἐπιγραφαὶ εἶναι ἀκόμη ἀπλᾶι. Τοῦ νομίσματος ἡ διάμετρος αὐξάνει, καὶ εἰς τὸ ἀντίθετον μέρος ἀντὶ τῆς κοιλότητος θέτεται τύπος. Τῆς ἐποχῆς ταύτης εἶναι δὲ ὀδραχμα καὶ τετράδραχμα τῶν Ἀθηναίων, εἰς τὰ ὅποια ἀπαντᾷται τὸ ὄνομα ΑΘΕ· τὰ τῶν ΛΕΤΑΙΟΝ (ἀντὶ Λεταίων), καὶ ἄλλα.

Ἡ τρίτη ἐποχὴ ἐπεκτείνεται ἕως τὸ 30 πρ. Χρ. Καὶ αὕτη εἶναι ἡ λαμπροτέρα ἐποχὴ τῆς Νομισματιστικῆς. Ταύτης δ' ἦσαν τὰ σιδηρᾶ νομίσματα τῆς Σπάρτης, τὸ τετράδραχμον τῶν Ἀθηναίων (βελτιωθὲν) τὸ ἐπιγραφόμενον ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΣΠΑΝΔΡΟΣ, ἀργυροῦν νόμισμα τῆς Σμύρνης, ὁ χρυσοῦς στατῆρ τῆς Κυζίκου, καὶ ἄλλα.

Ἡ τετάρτη ἐποχὴ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἀδριανοῦ (117 ἀπ. Χρ.), καὶ ἡ πέμπτη καὶ τελευταία (μέχρι τοῦ Γαλιανοῦ (260 ἀπ. Χρ.)). Ἐκτοτε δὲ ἡ Νομισματιστικὴ ἐκλινεν εἰς τὴν παρακμὴν τῆς μέχρι τῆς δεκάτης πέμπτης ἑκατονταετηρίδος, καθ' ἣν μὲν τὴν ἀναγέννησιν τῶν τεχνῶν εἰς τὴν Εὐρώπην, ἀναλαμβάνει καὶ αὕτη νέαν ἐποχὴν.

Σκοπὸν εἶχομεν εὐαχθέσωμεν καὶ ἐκτεταμένον ὕψος τοῦ Πίνακα τῆς Νομισματιστικῆς, ἀλλ' ἐμποδισθέντες κατὰ τὸ παρὸν ἀπὸ ἑλλείψεως χαλκογεγραμμένων νομισμάτων, τὸν ἀναβάλλομεν εἰς τὸ τέλος τοῦ δωδεκάτου φυλλαδίου.